

TEMBUNG KAHANAN *POLIMORFEMIS* ING CERKAK KALAWARTI *DJAKA LODANG EDISI TAUN 2015*

POLYMORPHEMICAL ADJECTIVES IN A SHORT STORY WRITTEN IN *DJAKA LODANG* MAGAZINE PUBLISHED 2015

Dening: Riska Ika Susilawati, Prodi Pendidikan Bahasa Jawa, Fakultas Bahasa dan Seni, Universitas Negeri Yogyakarta
rizkha.ikha@gmail.com

Sarining Panaliten

Panaliten menika gadhah ancas kangge ngrembag babagan tembung kahanan *polimorfemis* ing cerkak kalawarti *Djaka Lodang edisi taun 2015* mliginipun bab wujud, pandhapuking, saha jinising tembung. Panaliten menika kalebet panaliten *deskriptif*. Cara ngempalaken *data* kanthi cara maos saha nyerat. *Data* dipunanalisis kanthi cara *teknik deskriptif*. *Validitas* ingkang dipunginakaken *validitas triangulasi teori*, *validitas intrarater*, saha *validitas interrater*. *Realibilitas* ingkang dipunginakaken inggih menika *realibilitas stabilitas*. Wujud tembung kahanan *polimorfemis* ingkang kapanggihaken tembung andhahan, tembung rangkep, tembung camboran, saha tembung kahanan *polimorfemis kombinasi*. Pandhapuking tembung kahanan *polimorfemis* ngandharaken pandhapuking tembung kahanan *polimorfemis* ingkang awujud tembung kahanan *polimorfemis* andhahan mawi wuwuhan, tembung rangkep, tembung camboran, saha tembung kahanan *polimorfemis kombinasi*. Jinising tembung kahanan *polimorfemis* ingkang kapanggihaken kaperang dados gangsal inggih menika tembung kahanan jinis wujud, jinis ukuran, jinis warni, jinis raos, saha tembung kahanan *polimorfemis jinis mental*.

Pamijining tembung: tembung kahanan, *polimorfemis*, cerkak.

Abstract

This research was aimed to describe the adjective polymorphism in short story of 2015 weekly edition of Djaka Lodang, especially chapter form, formation, and type of word. This was descriptive based research. The data was collected using reading techniques and writing techniques. Data were analysed by descriptive technique method. The data were also validated using validity of tringularation theory, intrarater validity, and interrater validity. Furthermore, the realibility used was the reability of stability. The result of this research were the adjective forms of polymorphism found were the invented words, re-word, compound words, and adjectives of the combination polymorphism. The formation of the adjective polymorphism explains the formation of a polymorphism adjective in the form of a polymorphism adjective invoked with affixes, words, compound words, and adjective combinations of polymorphism. The types of adjectives found in polymorphism are distinguished into five types of shape, types of sizes, types of colors, types of flavors, and adjectives of the mental types polymorphism.

Keywords: *adjectives, polymorphism, short story.*

PURWAKA

Salah satunggaling cara kangge ngandharaken pangraos saha pamanggih inggih menika kanthi wujud seratan. Panyerat anggenipun ngandharaken pangraos saha pamanggih kanthi seratan kedah nggatosaken panganggening ukara saha pamilihing tembung

supados ancas saking andharan kasebat saged dipunmangertosi maksudipun.

Seratan-seratan menika kasusun saking ukara-ukara. Ukara-ukara menika kadhapuk saking mapinten-pinten tembung. Tembung-tembung maneka warni jinisipun. Salah satunggaling jinising tembung ingkang ndhapuk ukara inggih menika tembung sipat. Tembung

sipat ugi saged dipunsebat tembung kahanan (Sasangka, 2001: 103).

Tembung menika saged dipunsebat tembung kahanan amargi wonten titikanipun. Titikanipun tembung kahanan menika saged dipuntingali saking titikan *morfologis* saha *sintaksis*. Titikan *morfologis* tembung kahanan inggih menika tembung kahanan saged karakteretan wuwuhan sesarengan {ke-/en}. Titikan *sintaksis* tembung kahanan inggih menika tembung kahanan saged dipunwuwuhi tembung **rada**, **luwih**, **ora**, **dhewe**, utawi **banget**.

Tembung kahanan gadhah sipat *unik* bilih dipuntandhingaken kaliyan tembung sanesipun inggih menika tembung kahanan saged kadhapuk saking tembung kahanan ingkang karakteretan kaliyan *morfem unik* tuladhanipun tembung **abang mbranang**. Tembung **abang mbranang** ‘abrit sanget’ kadhapuk saking tembung kahanan **abang** ‘abrit’ ingkang karakteretan *morfem unik mbranang*.

Tembung kahanan menika wujudipun wonten kalih inggih menika *monomorfemis* kaliyan *polimorfemis*. Panaliten ingkang dipunrembag inggih menika tembung kahanan *polimorfemis* amargi tembung kahanan *polimorfemis* ngalami ewahing wujud saha teges bilih dipuntingali saking *proses morfologis*ipun tembung utawi *morfem*ipun dene tembung kahanan *monomorfemis* boten ngalami ewahing wujud saha teges amargi boten ngalami *proses morfologis*ipun bilih dipuntingali saking wujud *morfem*ipun.

Tuladhanipun tembung kahanan *polimorfemis* ing cerkak kalawarti *Djaka Lodang edisi* taun 2015 inggih menika tembung **abang-**

abang kalebet tembung kahanan *polimorfemis* ingkang wujud dwilingga amargi tembung **abang-abang** kadhapuk kanthi ngambali tembung lingganipun ‘abang’ kanthi wetah. Miturut jinising tembung **abang-abang** kalebet tembung kahanan warni amargi ngandharaken warni **abang** ‘abrit’. Pandhapuking tembung **abang-abang** ‘kathah-kathahipun warni abrit’ kanthi cara ngambali kanthi wetah tembung lingga **abang** ‘abrit’ + dwilingga (DL).

CARA PANALITEN

Panaliten menika ngginakaken *metode* panaliten *deskriptif*. Miturut Sudaryanto (1988: 62) *metode deskriptif* inggih menika panaliten ingkang dipuntindakaken miturut kasunyatan ingkang dipunpanggihi ing sumber *data* ingkang dipuntliti. *Data* wonten ing panaliten menika awujud tembung-tembung kahanan *polimorfemis* ing cerkak kalawarti *Djaka Lodang edisi* taun 2015.

Caranipun ngempalaken *data* panaliten menika kanthi maos saha nyerat. Panaliti maos kanthi permati cerkak kalawarti *Djaka Lodang edisi* taun 2015. Panaliti anggenipun maos kanthi wongsal-wangsul ngantos dipunpanggihaken tembung kahanan *polimorfemis* ingkang jumbuh kaliyan titikan *sintaksis*. Tembung kahanan *polimorfemis* ingkang sampun dipunandharaken lajeng dipunserat ing kertu *data* ngginakaken *teknik* nyerat.

Pirantining panaliten wonten ing panaliten inggih menika panaliti piyambak minangka *human instrumen*. Nazir (1988: 64) ngandharaken bilih *human instrumen* inggih menika panaliti nindakaken *pengujian hipotesis*

adhedhasar *teori*, ngandharaken perkawis, ndamel *prediksi* sarta nemtokaken teges saha *implikasi* saking satunggaling perkawis ingkang dipuntindakaken ing panaliten. Panaliti minangka *human instrumen* kedah ngandharaken perkawis kanthi nggayutaken *data* inggih menika tembung kahanan *polimorfemis* kaliyan titikan *sintaksis* utawi *morfologis* lajeng nyukani gambaran saha andharan miturut pamanggih panaliti.

Caranipun *nganalisis data* ngginakaken *analisis deskriptif* kanthi ngudhar wujuding tembung kahanan *polimorfemis*. Caranipun *nganalisis data* menika woten kalih tataran inggih menika tataran wiwitan saha tataran candhakipun.

Caranipun ngesahaken *data* wonten ing panaliten ingkang dipuntliti kanthi *uji validitasi*. *Uji validitasi* ingkang dipunginakaken inggih menika *triangulasi teori*, *validitas intrarater*, saha *validitas interrater Uji reabilitas* ingkang dipunginakaken ing panaliten inggih menika *reabilitas stabilitas*. *Reabilitas stabilitas* inggih menika asiling pangukuran boten ewah nalika katindakaken ing wekdal ingkang beda-beda.

ASILING PANALITEN SAHA PANGREMBAG

Asiling Panaliten

Panaliten ingkang sampun dipuntindakaken saged dipunpendhet asilipun. Panaliten menika sampun kasil manggihaken tembung kahanan *polimorfemis* ing kalawarti *Djaka Lodang edisi* taun 2015. Tembung

kahanan *polimorfemis* menika kaandharaken gayut tigang perkawis inggih menika wujud, pandhapuking, saha jinis tembung kahanan *polimorfemis* ing kalawarti *Djaka Lodang edisi* taun 2015.

Wujuding tembung kahanan *polimorfemis* kaperang dados sekawan inggih menika tembung kahanan *polimorfemis* andhahan, tembung kahanan *polimorfemis* rangkep, tembung kahanan *polimorfemis* camboran, saha tembung kahanan *polimorfemis kombinasi*. Salajengipun adhedhasar pandhapuking tembung kahanan *polimorfemis* kaperang dados sekawan inggih menika kadhapuk kanthi andhahan mawi wuwuhan, rangkep, camboran, saha *kombinasi*.

Jinising tembung kahanan *polimorfemis* dipunperang dados gangsal inggih menika tembung kahanan *polimorfemis* jinis wujud, jinis ukuran, jinis warni, jinis raos, saha tembung kahanan *polimorfemis* jinis *mental*.

Wujud tembung kahanan *polimorfemis* andhahan mawi wuwuhan kaperang dados sekawan inggih menika tembung kahanan *polimorfemis* andhahan mawi wuwuhan ater-ater, tembung kahanan *polimorfemis* andhahan mawi wuwuhan seselan, tembung kahanan *polimorfemis* andhahan mawi wuwuhan panambang, saha tembung kahanan *polimorfemis* andhahan mawi wuwuhan sesarengan.

Wuwuhan ater-ater ingkang ndhapuk tembung kahanan *polimorfemis* inggih menika anuswara/N {ng-, n-, m-} saha {kuma-}. Tembung kahanan *polimorfemis* andhahan mawi wuwuhan ater-ater N {ng-} kapanggihaken tembung kahanan *polimorfemis* jinis raos saha

jinis mental. Tembung kahanan *polimorfemis* andhahan mawi wuwuhan ater-ater N {n-} kapanggihaken tembung kahanan *polimorfemis* jinis raos saha jinis ukuran. Tembung kahanan *polimorfemis* andhahan mawi wuwuhan ater-ater N {m-} kapanggihaken tembung kahanan *polimorfemis* jinis *mental* saha jinis raos. Tembung kahanan *polimorfemis* andhahan mawi wuwuhan ater-ater {kuma-} kapanggihaken tembung kahanan *polimorfemis* jinis *mental*.

Wuwuhan seselan ingkang ndhapuk tembung kahanan *polimorfemis* inggih menika {-um-}. Tembung kahanan *polimorfemis* andhahan mawi seselan {-um-} kapanggihaken tembung kahanan jinis *mental* saha jinis raos. Lajeng wuwuhan panambang ingkang ndhapuk tembung kahanan *polimorfemis* inggih menika {-an}. Tembung kahanan *polimorfemis* andhahan mawi panambang {-an} kapanggihaken tembung kahanan *polimorfemis* jinis *mental* saha jinis raos.

Salajengipun tembung kahanan *polimorfemis* andhahan mawi wuwuhan sesarengan ingkang kapanggihaken inggih menika {ka-/-an} saha {N-/-i}. Tembung kahanan *polimorfemis* andhahan mawi wuwuhan sesarengan {ka-/-an} kapanggihaken tembung kahanan *polimorfemis* jinis ukuran. Lajeng tembung kahanan *polimorfemis* andhahan mawi wuwuhan sesarengan {N-/-i} kapanggihaken tembung kahanan *polimorfemis* jinis ukuran.

Wujud tembung kahanan *polimorfemis* rangkep ingkang kapanggihaken inggih menika tembung kahanan *polimorfemis* rangkep dwilingga, tembung kahanan *polimorfemis* rangkep dwilingga semu, tembung kahanan

polimorfemis rangkep dwilingga salin swara, saha tembung kahanan *polimorfemis* rangkep dwipurwa. Tembung kahanan *polimorfemis* rangkep dwilingga kapanggihaken tembung kahanan *polimorfemis* jinis wujud, jinis warni, saha jinis raos. Tembung kahanan *polimorfemis* rangkep dwilingga semu kapanggihaken tembung kahanan *polimorfemis* jinis raos.

Tembung kahanan *polimorfemis* rangkep dwilingga salin swara kapanggihaken tembung kahanan *polimorfemis* jinis raos. Tembung kahanan *polimorfemis* rangkep dwipurwa kapanggihaken tembung kahanan *polimorfemis* jinis raos.

Wujud tembung kahanan *polimorfemis* camboran ingkang kapanggihaken kadhapuk saking tembung asal kaliyan tembung asal (L+L) saha tembung asal kaliyan tembung *unik* (L+*Unik*). Tembung kahanan *polimorfemis* camboran ingkang kadhapuk saking tembung asal kaliyan tembung asal (L+L) kapanggihaken tembung kahanan *polimorfemis* jinis raos. Tembung kahanan *polimorfemis* camboran ingkang kadhapuk saking tembung asal kaliyan tembung *unik* (L+*Unik*) kapanggihaken tembung kahanan *polimorfemis* jinis warni saha jinis ukuran.

Salajengipun wujud tembung kahanan *polimorfemis kombinasi* ingkang kapanggihaken inggih menika kadhapuk saking tembung asal karaketan kaliyan tembung rangkep dwilingga saha panambang {DL+-an}. Tembung kahanan *polimorfemis kombinasi* ingkang kapanggihaken inggih menika jinis ukuran.

Pirembagan

Ing pirembagan menika, panaliti ngandharaken babagan wujud, pandhapuking, saha jinis tembung kahanan *polimorfemis* ing cerkak kalawarti *Djaka Lodang edisi* taun 2015. Anggenipun ngandharaken pirembagan ing panaliten menika kawiwitan saking bab wujuding tembung kahanan *polimorfemis* ingkang dipunlajengaken kaliyan pandhapuking saha jinis tembung kahanan *polimorfemis* ingkang kapanggihaken ing cerkak kalawarti *Djaka Lodang edisi* taun 2015.

Wujuding tembung kahanan *polimorfemis* ingkang kapanggihaken inggih menika tembung kahanan *polimorfemis* andhahan, tembung kahanan *polimorfemis* rangkep, tembung kahanan *polimorfemis* camboran, saha tembung kahanan *polimorfemis kombinasi*.

Tembung kahanan *polimorfemis* andhahan mawi wuwuhan ingkang kapanggihaken kaperang dados sekawan inggih menika tembung kahanan *polimorfemis* mawi wuwuhan ater-ater, seselan, panambang, saha tembung kahanan *polimorfemis* mawi wuwuhan sesarengan {ka-/-an} saha {N-/-i}.

Tembung kahanan *polimorfemis* rangkep ingkang kapanggihaken kaperang dados sekawan inggih menika wujud dwilingga, wujud dwilingga semu, wujud dwilingga salin swara, saha wujud dwipurwa. Tembung kahanan *polimorfemis* camboran ingkang kapanggihaken kaperang dados kalih inggih menika tembung kahanan ingkang kadhapuk saking tembung lingga kaliyan tembung lingga {L+L} saha tembung lingga kaliyan tembung *unik* {L+Unik}.

Lajeng tembung kahanan *polimorfemis kombinasi* ingkang kapanggihaken inggih menika kadhapuk saking tembung lingga ingkang dipunrangkep saha karaketan panambang {DL-/-an}.

Pandhapuking tembung kahanan *polimorfemis* ingkang kapanggihaken inggih menika tembung kahanan *polimorfemis* ingkang kadhapuk kanthi andhahan mawi wuwuhan, rangkep, camboran, saha tembung kahanan *polimorfemis kombinasi*.

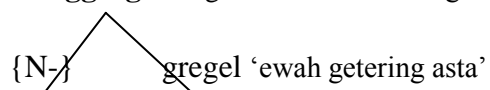
Salajengipun jinising tembung kahanan *polimorfemis* ingkang kapanggihaken inggih menika tembung kahanan *polimorfemis* jinis wujud, jinis ukuran, jinis warni, jinis raos, saha tembung kahanan *polimorfemis* jinis *mental*. Lajeng pirembagan wujud, pandhapuking, saha jinis tembung kahanan *polimorfemis* ing cerkak kalawarti *Djaka Lodang edisi* taun 2015 dipunrembag ing ngandhap menika.

Tembung kahanan *polimorfemis* andhahan mawi wuwuhan ingkang kapanggihaken ater-ater, seselan, panambang, saha wuwuhan sesarengan. Wujud wuwuhan ingkang kalebet ater-ater ingkang ndhapuk tembung kahanan *polimorfemis* inggih menika N {ng-, n-, m-} saha {kuma-} kaandharaken ing ngandhap menika.

Tembung kahanan *polimorfemis* andhahan mawi wuwuhan ater-ater N {ng-} ingkang kapanggihaken jinis raos tuladhanipun tembung **nggregel**. Adhedhasar titikan *sintaksis*, tembung **nggregel** saged karaketan kaliyan tembung **rada** dados **rada nggregel** saha

tembung **banget** dados **nggregel banget**. Tembung **nggregel** kadhapuk saking kalih *morfem* inggih menika tembung lingga **gregel** ‘ewah getering asta’ ingkang karaketan wuwuhan ater-ater **N {ng-}**. Wuwuhan ater-ater **N {ng-}** wonten ing *konteks* menika gadhah teges ‘wonten ing kawontenan ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Adhedhasar saking wuwuhan ater-ater menika tembung **nggregel** gadhah teges ‘ing kawontenan ewah getering asta’. Pandhapuking tembung **nggregel** saged kaandharaken ing ngandhap menika.

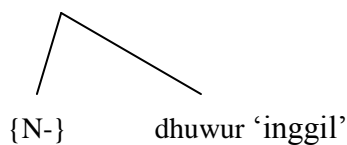
nggregel ‘ing kawontenan ewah getering asta’

Tembung **nggregel** menika kalebet tembung kahanan *polimorfemis* jinis raos amargi ngandharaken raos ingkang dipunalami badan mliginipun asta.

Tembung kahanan *polimorfemis* andhahan mawi wuwuhan ater-ater **N{n-}** jinis ukuran ingkang kapanggihaken tembung **ndhuwur**. Adhedhasar titikan *sintaksis*, tembung **ndhuwur** saged karaketan kaliyan tembung **rada** dados **rada ndhuwur** saha tembung **banget** dados **ndhuwur banget**. Tembung **ndhuwur** kadhapuk saking kalih *morfem* inggih menika tembung lingga **dhuwur** ‘inggil’ ingkang karaketan wuwuhan ater-ater **N {n-}**. Wuwuhan ater-ater **N {n-}** wonten ing *konteks* menika gadhah teges ‘wonten ing kawontenan ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Adhedhasar saking wuwuhan ater-ater menika tembung **ndhuwur** gadhah teges ‘ing kawontenan inggil’. Pandhapuking tembung **ndhuwur** kaandharaken ing ngandhap menika.

ndhuwur ‘ing kawontenan inggil’

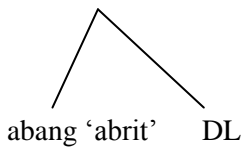

Tembung **ndhuwur** menika kalebet tembung kahanan *polimorfemis* jinis ukuran amargi ngandharaken ukuran dhuwur saking tritisan griya.

Tembung rangkep ingkang ndhapuk tembung kahanan *polimorfemis* kapanggihaken tembung rangkep dwilingga, dwilingga semu, dwilingga salin swara, saha tembung rangkep dwipurwa. Tembung kahanan *polimorfemis* rangkep ingkang kapanggihaken kaandharaken ing ngandhap menika.

Tembung kahanan *polimorfemis* rangkep dwilingga jinis warni ingkang kapanggihaken tembung **abang-abang**. Adhedhasar titikan *sintaksis*, tembung **abang-abang** saged karaketan kaliyan tembung **rada** dados **rada abang-abang** saha tembung **banget** dados **abang-abang banget**. Tembung **abang-abang** kadhapuk saking tembung lingga **abang** ‘abrit’ ingkang dipunrangkep kanthi wetah lingganipun kanthi cara dwilingga {DL}. Dwilingga {DL} wonten ing *konteks* menika gadhah teges ‘kathah-kathahipun ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Adhedhasar saking dwilingga menika tembung **abang-abang** gadhah teges ‘kathah-kathahipun warni abrit’. Pandhapuking tembung **abang-abang** kaandharaken ing ngandhap menika.

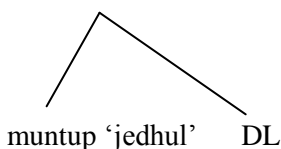
abang-abang ‘kathah-kathahipun warni abrit’

Tembung **abang-abang** menika kalebet tembung kahanan *polimorfemis* jinis warni amargi ngandharaken warni abrit.

Tembung kahanan *polimorfemis* rangkep dwilingga jinis raos ingkang kapanggihaken tembung **muntup-muntup**. Adhedhasar titikan *sintaksis*, tembung **muntup-muntup** saged karaketan kaliyan tembung **rada** dados **rada muntup-muntup** saha tembung **banget** dados **muntup-muntup banget**. Tembung **muntup-muntup** kadhapuk saking tembung lingga **muntup** ‘jedhul’ ingkang dipunrangkep kanthi wetah lingganipun kanthi dwilingga {DL}. Dwilingga {DL} wonten ing *konteks* menika gadhah teges ‘ing kawontenan ingkang dipunsebataken ing lingganipun’. Adhedhasar saking dwilingga menika tembung **muntup-muntup** gadhah teges ‘ing kawontenan jedhul’. Pandhapuking tembung **muntup-muntup** kaandharaken ing ngandhap menika.

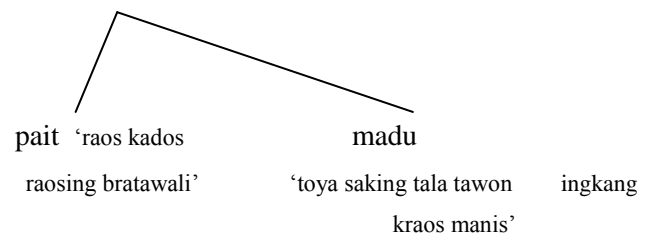
muntup-muntup ‘ing kawontenan jedhul’

Tembung **muntup-muntup** menika kalebet tembung kahanan *polimorfemis* jinis raos amargi ngandharaken raos ingkang dipunalami manah ing kawontenan jedhul raos duka.

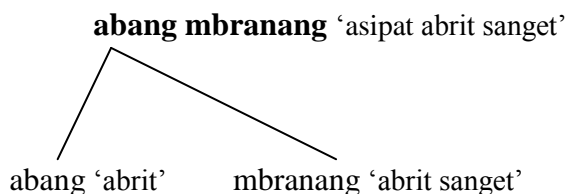
Wujud camboran ingkang ndhapuk tembung kahanan *polimorfemis* kaperang dados kalih inggih menika tembung lingga kaliyan tembung lingga {L+L} saha tembung lingga kaliyan tembung *unik* {L+Unik}. Tembung kahanan *polimorfemis* camboran ingkang kadhapuk saking tembung lingga kaliyan tembung lingga jinis raos kapanggihaken tembung **pait madu**. Adhedhasar titikan *sintaksis*, tembung **pait madu** saged karaketan kaliyan tembung **rada** dados **rada pait madu**. Tembung **pait madu** kadhapuk saking tembung lingga **pait** ‘raos kados raosing bratawali’ ingkang karaketan kaliyan tembung lingga **madu** ‘toya saking tala tawon ingkang kraos manis’. Tembung kahanan *polimorfemis* camboran ingkang kadhapuk saking lingga kaliyan lingga wonten ing *konteks* menika ngasilaken wujud saha teges enggal. Adhedhasar saking camboran wujud lingga karaketan lingga menika tembung **pait madu** gadhah teges ‘asipat manis sanget’. Pandhapuking tembung **pait madu** kaandharaken ing ngandhap menika.

pait madu ‘asipat manis sanget’

Tembung **pait madu** menika kalebet tembung kahanan *polimorfemis* jinis raos amargi ngandharaken raos ingkang dipunalami pasuryan mliginipun esem.

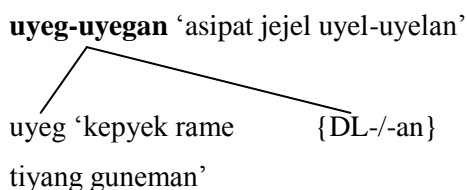
Tembung kahanan *polimorfemis* camboran ingkang kadhapuk saking tembung lingga kaliyan tembung *unik* jinis warni ingkang kapanggihaken tembung **abang mbranang**. Adhedhasar titikan *sintaksis*, tembung **abang mbranang** saged karaketan kaliyan tembung **rada** dados **rada abang mbranang** saha tembung **banget** dados **abang mbranang banget**. Tembung **abang mbranang** kadhapuk saking tembung lingga **abang** ‘abrit’ ingkang karaketan kaliyan tembung *unik* **mbranang** ‘abrit sanget’. Camboran wujud lingga karaketan tembung *unik* wonten ing *konteks* menika gadhah teges ‘mbangetaken warni ing lingganipun. Adhedhasar saking camboran wujud lingga karaketan tembung *unik* menika tembung **abang mbranang** gadhah teges ‘asipat abrit sanget’. Pandhapuking tembung **abang mbranang** kaandharaken ing ngandhap menika.

Tembung **abang mbranang** menika kalebet tembung kahanan *polimorfemis* jinis warni amargi ngandharaken warni satunggaling bab ingkang asipat abrit sanget.

Wujud *kombinasi* ingkang ndhapuk tembung kahanan *polimorfemis* ingkang kapanggihaken tembung **uyeg-uyegan**. Adhedhasar titikan *sintaksis*, tembung **uyeg-uyegan** saged karaketan kaliyan tembung **rada** dados **rada uyeg-uyegan** saha tembung **banget** dados **uyeg-uyegan banget**. Tembung **uyeg-uyegan** kadhapuk saking tembung tembung

uyeg ‘kepyek rame tiyang guneman’ lajeng karaketan wuwuhan saha tembung rangkep {DL-/-an}. Wujud *kombinasi* wonten ing *konteks* menika ngasilaken wujud saha teges enggal. Adhedhasar saking wujud *kombinasi* menika tembung **uyeg-uyegan** gadhah teges ‘asipat jejel uyel-uyelan’. Pandhapuking tembung **uyeg-uyegan** kaandharaken ing ngandhap menika.

Tembung **uyeg-uyegan** menika kalebet tembung kahanan *polimorfemis* jinis ukuran amargi ngandharaken ukuran let satunggaling bab ingkang asipat jejel uyel-uyelan.

PANUTUP

Dudutan

Adhedhasar asiling panaliten saha pirembaran babagan tembung kahanan *polimorfemis* ing cerkak kalawarti *Djaka Lodang edisi* taun 2015 saged dipunpendhet dudutan ing ngandhap menika.

- a) Wujuding tembung kahanan *polimorfemis* ingkang kapanggihaken ing cerkak kalawarti *Djaka Lodang edisi* taun 2015 inggih menika:
  - 1) Tembung kahanan *polimorfemis* andhahan mawi wuwuhan ater-ater ingkang kapanggihaken N {ng-, n-, m-} saha {kuma-}. Tembung kahanan *polimorfemis* andhahan mawi wuwuhan seselan ingkang kapanggihaken {-um-}. Tembung kahanan

polimorfemis andhahan mawi wuwuhan panambang ingkang kapanggihaken {-an}. Tembung kahanan *polimorfemis* mawi wuwuhan sesarengan ingkang kapanggihaken wuwuhan sesarengan {ka-/-an} saha {N-/-i}.

- 2) Tembung kahanan *polimorfemis* rangkep ingkang kapanggihaken tembung kahanan *polimorfemis* rangkep dwilingga, rangkep dwilingga semu, rangkep dwilingga salin swara, saha tembung kahanan *polimorfemis* rangkep dwipurwa.
- 3) Tembung kahanan *polimorfemis* camboran ingkang kapanggihaken wujud camboran ingkang kadhapuk saking tembung lingga kaliyan tembung lingga {L+L} saha ingkang kadhapuk saking tembung lingga kaliyan *morfem unik* {L+Unik}.
- 4) Tembung kahanan *polimorfemis kombinasi* ingkang kapanggihaken kadhapuk saking tembung lingga ingkang dipunrangkep mawi wuwuhan.
  - b) Pandhapuking tembung kahanan *polimorfemis* ing cerkak kalawarti *Djaka Lodang edisi* taun 2015 ngandharaken pandhapuking tembung kahanan *polimorfemis* ingkang awujud tembung kahanan *polimorfemis* andhahan mawi wuwuhan, tembung rangkep, tembung camboran, saha tembung kahanan *polimorfemis kombinasi*.
  - c) Jinising tembung kahanan *polimorfemis* ing cerkak kalawarti *Djaka Lodang edisi* taun 2015 wonten gangsal inggih menika tembung kahanan jinis wujud, jinis ukuran, jinis warni, jinis raos, saha tembung kahanan *polimorfemis jinis mental*.

Implikasi

Asiling panaliten ingkang ngrembag tembung kahanan *polimorfemis* ing cerkak kalawarti *Djaka Lodang edisi* taun 2015 menika dipunkajengaken saged nambah seserepan saha dados rujukan ing pamulangan dhateng guru, pamaos, utawi sutrisna basa Jawi bab ngelmu basa mliginipun *morfologi* babagan wujud, pandhapuking, saha jinis tembung kahanan *polimorfemis*.

Kangge mahasiswa Pendidikan Bahasa Daerah Fakultas Bahasa dan Seni Universitas Negeri Yogyakarta, asiling panaliten menika saged dipundadosaken ngelmu ing bab *morfologi* mliginipun babagan wujud, pandhapuking, saha jinis tembung kahanan.

Pamrayogi

Panaliti ingkang badhe nglajengaken panaliten, saged nliti ranah wonten tegesing saha *produktifitas* tembung kahanan *polimorfemis* ing cerkak kalawarti *Djaka Lodang* utawi tembung kriya *polimorfemis* ing cerkak kalawarti *Djaka Lodang edisi* taun 2014 dumugi 2018.

KAPUSTAKAN

- Nazir, Mohammad. 1988. *Metode Penelitian*. Jakarta: Ghalia Indonesia.
- Sasangka, Sry Satriya Tjatur Wisnu. 2001. *Paramasastra Gagrag Anyar Basa Jawa*. Jakarta: Yayasan Paralingua.
- Sudaryanto. 1988. *Metode Linguistik: Bagian Pertama ke Arah Memahami Metode Linguistik*. Yogyakarta: Gadjah Mada University Press.